

13. STARPTAUTISKĀ ZINĀTNISKĀ KONFERENCE “SABIEDRĪBA UN KULTŪRA” LIEPĀJAS UNIVERSITĀTĒ

2010. gada 29. un 30. aprīlī Liepājā norisinājās Liepājas Universitātes Sociālo zinātņu katedras, Vadībzinātņu katedras un Melardalenas Augstskolas Sociālo zinātņu departamenta kopīgi rīkotā konference “Sabiedrība un kultūra”, kuras apakšvirsraksts šoreiz bija “Haoss un harmonija”. Konferencei bija pieteikti 154 referāti, kuru autori pārstāvēja piecas valstis: Latviju, Lietuvu, Slovākiju, Somiju un Zviedriju. Latvijas referenti reprezentēja vairākas Latvijas augstākās izglītības mācību iestādes, ieskaitot to pakļautībā atrodošos pētniecības institūtus: Daugavpils Universitāti (DU), Latvijas Lauksaimniecības Universitāti (LLU), Latvijas Universitāti (LU), Liepājas Universitāti (LiepU), Rēzeknes Augstskolu (RA), Ventspils Augstskolu (VA) u.c.

Konferences plenārsēdi tradicionāli atklāja LiepU sieviešu koris “Atbalss”, diriģente prof. Ilze Valce. Apsveikuma runā Liepājas domes pārstāve Silva Golde akcentēja konferences lomu pilsetas atpazīstamības veicināšanā gan Latvijā, gan ārpus tās robežām. LiepU zinātnes prorektore Ieva Ozola savā uzrunā apcerēja šīs konferences vēsturi un ciparu 13 un uzsvēra, ka vismaz divas LiepU rīkotās konferences (“Aktuālās problēmas literatūrzinātnē” un “Vārds un tā pētīšanas aspekti”) šo kārtas skaitli jau sekmīgi pārvarējušas. Melardalenas Augstskolas docētājs Aivars Ozoliņš atcerējās haosa un harmonijas posmus savā pieredzē ar Liepāju un sadarbībā ar LiepU.

LiepU rektora Oskara Zīda plenārsēdes priekšlasījuma tēma bija “Universitātes sūtība harmoniskā sabiedrībā: mīts vai izaicinājums”, kurā profesors izteica savas domas par haosu un harmoniju katrā individā, universitātē, sabiedrībā un skāra tik nozīmīgu jomu kā atbildība. Konferences rīcības komitejas priekšsēdētājs Arturs Medveckis savā ziņojumā vērtēja haosa un harmonijas interpretāciju dažādu sociālo un humanitāro zinātņu nozaru skatījumā. DU Sociālo pētījumu institūta direktors Vladislavs Volkovs referātā “Funkcionālisma paradigma identitātes pētījumos Latvijas socioloģijā 1991–2009” izvērtēja Latvijas sociologu devumu etnisko pētījumu laukā un tajos biežāk izmantotās teorētiskās pieejas, sniedzot to stipro un vājo pušu analīzi. Melardalenas Augstskolas docētājs Lenarts Karlsons (*Lennart Carlsson*) plenārsēdē dalījās savās pārdomās par norisēm socioloģijas zinātnē Zviedrijā. Sociologs izteica savu vilšanos par Zviedrijas sabiedrībā dominējošā politkorektuma, kas ir tikai pieņemums, nevis zinātniski pamatots fakts, uzspiešanu zinātnē, kādēļ daudzas pētījumu tēmas (īpaši sievietes loma sabiedrībā un imigrantu integrācijas potenciāls) ir nevēlamas un rezultāti nav publicējami. Pieņemot vienu uzskatu par nekritisku patiesību, zūd diskusija, bet bez tās vairs nav zinātnes. Viņa ziņojuma tēma – “Socioloģijas traģēdija”.

Pēc plenārsēdes jēdzienus *haoss* un *harmonija*, kā arī to izpausmi dažādās sabiedrības un kultūras sfērās humanitāro un sociālo zinātņu pārstāvji analizēja deviņās sekcijās: “Vēsture, kultūras vēsture”, “Filozofija”, “Politika un tiesības”, “Socioloģija”, “Ekonomika, vadīb-

zinātne”, “Sabiedriskās attiecības un komunikācijas vadība”, “Sociālo zinātņu starpdisciplinārais konteksts: izglītība, psiholoģija”, “Vadībzinātne: E-sabiedrība”, “Vadībzinātne: Izglītības vadība”.

Tā kā visas sekcijās nebija iespējams piedalīties, tālāk sniegts neliels ieskats tikai vienā no tām. Sekcijā “Vēsture, kultūras vēsture” bija pieteikti 14 referāti, nolasīti – 11. Referātu hronoloģiskie rāmji ietvēra laika posmu no 8. gadsimta līdz mūsdienām, ziņojumu ģeogrāfiskā lokalizācija – Eiropa, to tematiskais loks: etniskie, sociālie, kultūras un ekonomiskie procesi, kā arī to atspoguļojums zinātnisku pētījumu un vizuālās reklāmas formā.

Viesturs Kandars (DU) referātā “Viduslaiku Kurzeme (8.–13. gs.) Lietuvas historiogrāfijā”, analizējot lietuviešu vēsturnieku darbus, kas skar 8.–13. gs. Kurzemes tematiku (kurši, atsevišķu apdzīvotu vietu un notikumu apraksti un izvērtējumi), viņu izteiktās hipotēzes un interpretācijas, secināja, ka mūsdienās lietuviešu un latviešu autoru viedokļi vairs nav tik krasi atšķirīgi kā 20. gadsimta pirmajā pusē, tie tuvinās. Vladislavs Malahovskis (RA) ziņojumā “Linu koncepts: daži saimnieciskie aspekti Latgalē (20. gs. 20. gadi)” analizēja linkopības kā tautsaimniecības nozares nozīmi, tās attīstību un uzturēšanas mehānismus šajā Latvijas vēsturiski etnogrāfiskajā apgabalā 20. gadsimta sākumā. Autors skāra arī šī jautājumu politisko, etnisko un etnopsiholoģisko aspektu. LU doktorante Alda Bražūne savā priekšlasījumā meklēja atbildi uz jautājumiem par to, cik lielā mērā un kādās valsts darbības jomās jēdziens *dekadence* attiecināms uz Franciju 20. gs. starpkaru periodā un kas atbildīgs par šī mīta radīšanu un uzturēšanu. Referāta tēma “Francijas pagrimums 20. gs. starpkaru periodā: nacionālā mīta konstrukcijas”. Latvijas Kultūras akadēmijas pārstāve Gunta Bāliņa ar ziņojumu “Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta trupās mākslinieciskā darbība 1945–1950” noslēdza iepriekšējā konferencē pašas uzsākto tēmu par šī teātra vēsturi un mākslinieku un izrāžu likteņiem. Etnisko procesu Latvijā pētniece Ilga Apine haosa un harmonijas kontekstā izvērtēja piekāpības un nepiekāpības piemērus Latvijas un citu Eiropas valstu pamattautas un mazākumtautību attiecībās, secinot, ka nepiekāpības šajā jomā bijis daudz vairāk. Viņas ziņojuma nosaukums “Piekāpība un nepiekāpība etniskajās attiecībās”. LU Latvijas vēstures institūta asistente Ilze Boldāne vērtēja igauņus latviešu etniskajos priekšstatos, secinot, ka abas tautas vienojošas ir ne tikai kopīgas atmiņas par līdzīgiem vēsturiskiem procesiem, bet arī kopīgajā pieredzē iegūtie vaibsti latviešu un igauņu tautas raksturā. Savukārt par svešinieciem tās dara valodas barjera, kas ne vien ierobežo savstarpējo saskarsmi, līdz ar to arī pieeju kultūras kodiem un simboliem, bet arī rada pārsteidzīgus secinājumus par mentalitāti un attieksmi pret savstarpējās komunikācijas nozīmīgumu. Referāta tēma “Savējie, bet tomēr sveši: Latviešu priekšstati par igauņiem”. LU doktorantes Gintas Brūmanes priekšlasījuma nosaukums “Kara un miera ideju atveidošana Latvijas padomju politiskajā plakātā, 1945–1991”. Izmantojot vizuālo materiālu, autore vērtēja miera, kapitālisma un kara tēlu atveidojuma plakātos saturu un tā evolūciju aplūkojamajā laika posmā. Sekcijas vadītāja Ārija Kolosova (LiepU) ziņojumā “Liepājas jauniešu apvienība “Tēvzemei un Brīvībai” (1988–1995)” izvērtēja šīs jauniešu apvienības darbību. Pēdējie trīs sekcijas referāti skāra šādas

tēmas: mākslas nemateriālās vērtības (Jeļena Budanceva, Rīgas Stradiņa universitāte), profesionālās mūzikas izglītības organizēšana (Aiga Taala, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija), kultūras mantojums un digitālā vide (Liga Krūmiņa, LU).

Konferencē nolasītos referātus plānots apkopot un izdot konferences rakstu krājumā.

Ilze Boldāne

KONFERENCE “1990. GADA 4. MAIJA NEATKARĪBAS DEKLARĀCIJA: STARPTAUTISKIE UN IEKŠPOLITISKIE ASPEKTI”

Ši gada 3. maijā Latvijas Universitātē norisa Latvijas Neatkarības pasludināšanas dienai veltīta konference. Tās ievirzi sniedza Vēsturnieku komisijas priekšsēdētājs prof. Inesis Feldmanis, norādot, ka neatkarības pasludināšana 1918. gada 18. novembrī un neatkarības atjaunošana 1990. gada 4. maijā ir Latvijas 20. gadsimta vēstures ievērojamākie notikumi. Vai 4. maijs ir pielīdzināms 18. novembrim, par to dažkārt tiek izteikti dažādi viedokļi. I. Feldmanis novēlēja konferences gaitā meklēt atbildes uz šiem jautājumiem, norādot, ka divdesmit gadi ir gan pietiekami ilgs laiks, lai izvērtētu šos notikumus, gan arī spētu saglabātu tā laika emocijas.

Konferenci ar uzrunu atklāja Valsts prezidents **Valdis Zatlers**. Prezidents savā runā atskatījās uz divdesmit neatkarības gadiem un iezīmēja uzdevumus, kas veicami nākotnē. Latvijas Universitātes rektors **Mārcis Auziņš** savā uzrunā atzīmēja Latvijas Universitātes lomu ne tikai mācību procesā un zinātnē, bet arī sabiedriskajā dzīvē. Rektors atgādināja arī par šī brīža aktualitātēm un, atsaucoties uz akadēmiķa Jāņa Stradiņa secinājumiem, ka divdesmit neatkarības gados Latvijai nav izveidojusies nacionālā elite un tai draud ieslīgšana provinciālismā, aicināja konferences zālē esošo intelektuālo eliti uz aktīvu rīcību, lai situāciju uzlabotu. Uzrunu teica arī Latvijas Tautas frontes pirmais priekšsēdētājs **Dainis Īvāns**, kurš uzsvēra, ka Latvijas Neatkarības deklarācija gan paredzēja pārejas periodu, bet tauta saprata, ka tā ir neatkarība, un Kremlis to tā arī uztvēra. Izsakoties tēlaini, bijušais LTF priekšsēdētājs sacīja, ka Neatkarības deklarācijas tekstam nebija lielākas nozīmes kā karoga kātam, kuru paceļ.

Konferences ievadreferātu latviešu valodā nolasīja bijušais Lietuvas Valsts prezidents **Vitauts Landsberģis**, uzsverot, ka laikā, kad Lietuva pasludināja savu neatkarību, ar to bija tikai Latvija un Igaunija, kā arī daži Krievijas deputāti, ar kuru palīdzību tika nosodīts Molotova–Ribentropa pakts. Lai gan Boriss Jeļcins bija atzinis, ka “Krievija bez kolonijām ir īsta Krievija”, līdz tam vēl bija garš ceļš. Landsberģis norādīja, ka bija svarīgi, lai neatkarības ienaidnieki neizmantotu dažas atšķirības neatkarības deklarācijās. Baltijas brīvības ceļš bez Latvijas 4. maija deklarācijas nebija iespējams, uzsvēra V. Landsberģis.